

Avizul Comitetului Economic și Social European privind agricultura, zonele rurale și dezvoltarea durabilă în țările din cadrul Parteneriatului estic

(aviz din proprie inițiativă)

(2016/C 013/20)

Raportor: doamna Dilyana SLAVOVA

În cea de a 504-a sesiune plenară din 21 și 22 ianuarie 2015, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

Agricultura, zonele rurale și dezvoltarea durabilă în țările din cadrul Parteneriatului estic

(aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 16 iulie 2015.

În cea de a 510-a sesiune plenară, care a avut loc la 16 și 17 septembrie 2015 (ședința din 16 septembrie 2015), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 217 voturi pentru și 6 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. UE trebuie să construiască parteneriate solide cu vecinii săi. Trebuie să intensificăm relațiile de cooperare cu țările din vecinătate, pentru a consolida și mai mult legăturile noastre economice și politice ⁽¹⁾. Ceea ce se întâmplă în țările din Europa de Est și din Caucazul de Sud are consecințe pentru UE. Pe măsură ce UE s-a extins, aceste țări au devenit vecini mai apropiați, iar securitatea, stabilitatea și prosperitatea lor le afectează din ce în ce mai mult pe cele ale UE. O cooperare mai strânsă între UE și partenerii săi est-europeni – Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina (și cooperarea dintre aceștia) – are o importanță majoră pentru relațiile externe ale UE.

1.2. UE se angajează să promoveze creșterea economică și stabilitatea în țările vecine din cadrul Parteneriatului estic, recunoscând importanța agriculturii, precum și a sectoarelor din amonte și aval pentru menținerea și dezvoltarea socioeconomică a zonelor rurale.

1.3. Pentru cele șase țări din cadrul Parteneriatului estic, dezvoltarea economică rămâne o prioritate-cheie prin fluxuri de capital, bunuri, persoane și know-how. Acest obiectiv nu poate fi atins decât în cadrul unui mediu sigur, condiție prealabilă a dezvoltării durabile, precum și prin depășirea corupției omniprezente.

1.4. CESE încurajează procesul de diversificare a zonelor rurale din țările din cadrul Parteneriatului estic, care ar putea constitui o sursă suplimentară de venituri prin activități alternative și oportunități de creștere a ratei de ocupare a forței de muncă.

1.5. CESE sprijină CE și eforturile sale de a institui un dialog stabil privind agricultura și dezvoltarea rurală cu toate țările partenere și este pregătit să-i sprijine pe toți cei angajați în implementarea politicilor și reformelor conexe, pentru ca agricultura și dezvoltarea rurală să devină sectoare-cheie în cadrul cooperării lor cu UE. Majoritatea investițiilor UE ar trebui să se concentreze asupra acelor țări în care agricultura și dezvoltarea rurală au prioritate.

⁽¹⁾ Documentul comun de consultare „Către o nouă politică europeană de vecinătate”, 4 martie 2015.

1.6. CESE insistă ca UE să sprijine țările din cadrul Parteneriatului estic în pregătirea strategiilor pe termen lung în domeniul agriculturii și al dezvoltării rurale împreună cu toate părțile interesate relevante, precum și în crearea capacităților instituționale necesare la nivel național și local.

1.7. CESE își exprimă dorința ca, după implementare, resursele alocate de UE țărilor Parteneriatului estic să facă obiectul unui sistem de monitorizare solid și strict.

1.8. CESE solicită modernizarea strategică a sectorului agricol din țările Parteneriatului estic, ceea ce duce la creșterea producției interne de alimente sigure, într-un mod durabil. CESE consideră că UE ar trebui să fie de mare ajutor în continuare pentru țările Parteneriatului estic în îmbunătățirea standardelor sanitare și fitosanitare pentru produsele lor, precum și pentru elaborarea programelor lor de dezvoltare rurală. Ne exprimăm speranța că acordul de liber schimb aprofundat și cuprinzător va fi pus în aplicare în mod corespunzător și va fi, de asemenea, eficient în acest sens.

1.9. CESE apreciază în mod deosebit importanța Programului European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală pentru țările din vecinătatea Uniunii Europene (ENPARD), lansat pentru sprijinirea sectorului, și speră că acest program, împreună cu celelalte programe în curs sau planificate din alte țări, va duce la progrese durabile în agricultură și la îmbunătățirea condițiilor de viață în zonele rurale în toată regiunea Parteneriatului estic.

1.10. CESE își exprimă în mod clar disponibilitatea de a împărtăși experiența și know-how-ul UE în contextul unui parteneriat solid pentru dezvoltare rurală și pentru dezvoltarea durabilă a potențialului agricol al acestor regiuni în cadrul programului ENPARD. Acest lucru nu numai că va contribui la crearea de locuri de muncă, dar, în același timp, va contribui la îmbunătățirea calității vieții locuitorilor din zonele rurale. În plus, sprijinul acordat agriculturii și dezvoltării rurale este, de asemenea, un element esențial al angajamentului UE pentru o creștere favorabilă incluziunii în țările vecine.

1.11. CESE insistă să se ia în considerare experiența dobândită de UE în procesul de reformare a agriculturii și a zonelor rurale în țările aflate în faza de preaderare, alături de diversitatea experiențelor și a eforturilor din țările partenere. CESE solicită să se pună un accent puternic pe participarea societății civile și implicarea părților interesate din acest sector.

1.12. Prin prezentul aviz, CESE își exprimă în mod clar dorința ca societatea civilă să fie mult mai larg reprezentată în cadrul Platformei 2 – „Integrare economică și convergența cu politicile UE”, în Grupul de experți pentru agricultură și dezvoltare rurală, în Grupul de experți pentru mediu și schimbările climatice în ceea ce privește promovarea tehnologiilor ecologice, a inovării ecologice și a biodiversității, în Grupul de experți pentru comerț în ceea ce privește aspectele sanitare și fitosanitare și în Grupul de experți pentru IMM-uri, unde expertiza și competențele Comitetului ar putea aduce o contribuție utilă.

1.13. Sprijinirea agriculturii ar putea deveni o piatră de temelie a reformelor economice în țările Parteneriatului estic, pe baza căreia ar putea fi construite relații economice și comerciale mai strânse cu UE. Acest lucru ar oferi, de asemenea, o protecție adecvată împotriva perturbării comerțului cu alți parteneri.

2. Context

2.1. Parteneriatul estic este alcătuit din șase țări din două zone geografice: Caucazul de Sud, care include Georgia, Armenia și Azerbaidjan, la granița dintre Europa de Est și Asia de Sud-Vest, între Marea Neagră și Marea Caspică, și Moldova, Ucraina și Belarus. Situația în țările Parteneriatului estic este relativ dinamică. Două dintre aceste țări, Belarus și Armenia ⁽²⁾, sunt deja membre ale Uniunii Economice Eurasiatice. Criza din Ucraina continuă, constatându-se o deteriorare constantă a instituțiilor de stat și a statului de drept, ceea ce pare să genereze fenomene de acaparare masivă de terenuri ⁽³⁾. Confruntările de la frontiera dintre Armenia și Azerbaidjan continuă, ceea ce afectează dezvoltarea zonei.

⁽²⁾ La 29 mai 2014, președinții din Kazahstan, Belarus și Rusia au semnat Tratatul privind Uniunea Economică Eurasiatică; Tratatul de aderare a Armeniei a fost semnat la 9 octombrie 2014 și a intrat în vigoare la 2 ianuarie 2015.

⁽³⁾ http://www.bundestag.de/presse/hib/2015_01/-/357564

2.2. Comitetul a elaborat avize privind chestiuni legate de Parteneriatul estic⁽⁴⁾, dar nu a abordat niciodată problemele zonelor rurale, din agricultură și cele privind dezvoltarea durabilă în aceste țări. În consecință, avizul pune accentul pe posibilitățile pentru o mai bună dezvoltare a zonelor rurale și pentru a se ajunge la sustenabilitate în țările Parteneriatului estic.

2.3. UE recunoaște importanța agriculturii, zonelor rurale și dezvoltării durabile în țările Parteneriatului estic, iar ENPARD a fost lansat pentru a sprijini acest sector.

2.4. Platformele sunt principalul instrument al „dimensiunii multilaterale” a Parteneriatului estic. Platforma 2 se referă la integrarea economică între țările partenere și UE și la convergența cu politicile UE, contribuind astfel la realizarea obiectivelor Parteneriatului estic. Această platformă și diferitele sale grupuri de experți și domenii de activitate au obiectivul de a contribui la dezvoltarea inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii a unei economii de piață libere în țările partenere.

2.5. Având în vedere importanța agriculturii și a zonelor rurale pentru o dezvoltare durabilă și favorabilă incluziunii a țărilor din cadrul Parteneriatului estic, la sfârșitul anului 2012 a fost instituit Grupul de experți pentru agricultură și dezvoltare rurală, care este legat de ENPARD.

2.6. Grupul de experți privind mediul și schimbările climatice se concentrează asupra cooperării în ceea ce privește punerea în aplicare a acordurilor de asociere și apropierea progresivă de acquis-ul UE în domeniul mediului și al schimbărilor climatice. Acest lucru include promovarea alinierii la standardele UE, schimbul de informații și de cele mai bune practici, consolidarea capacităților administrative și susținerea dezvoltării societății civile. Printre subiectele de discuție și tematica activităților se numără reducerea și reciclarea deșeurilor, poluarea aerului, biodiversitatea, gestionarea apei. Grupul de experți încearcă, de asemenea, să dezvolte dialogul regional privind politicile în materie de schimbări climatice în vederea consolidării vizibilității și capacității de negociere a țărilor partenere, precum și să coopereze cu statele membre ale UE în cadrul negocierilor globale în domeniul climei.

2.7. Parteneriatul estic a înregistrat progrese semnificative în 2014. Noile acorduri de asociere semnate cu Georgia, Moldova și Ucraina sunt deja aplicate cu titlu provizoriu. În cazul Georgiei și Moldovei, aplicarea cu titlu provizoriu include deja zona de liber schimb aprofundată și cuprinzătoare, în timp ce, în cazul Ucrainei, aplicarea provizorie a acestei părți a acordului a fost amânată până la sfârșitul anului 2015. Acordurile de asociere și acordurile de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare implică programe ambițioase de reformă politică, economică și socială, aducând respectivele țări partenere din Est mai aproape de UE.

3. Observații generale

3.1. Sectorul agriculturii și al dezvoltării rurale din țările din cadrul Parteneriatului estic variază în ceea ce privește natura, compoziția și dimensiunea relativă, în contextul propriilor tradiții, culturi și metode de organizare. Clima, resursele naturale și situarea geografică definesc limitele naturale.

3.2. Agricultură reprezintă un sector important în țesutul economic al tuturor țărilor din Parteneriatul estic. Acest sector asigură locuri de muncă unei părți semnificative a populației și, după decenii de dificultăți, are încă un potențial de dezvoltare uriaș. Trebuie depuse toate eforturile pentru a se garanta că dezvoltarea unui sector agricol mai productiv generează beneficii pentru agricultori și zonele rurale.

3.3. Multe din țările Parteneriatului estic au un procentaj ridicat de populație rurală care, pentru propria subzistență, se bazează într-o oarecare măsură pe parcele mici și fragmentate de teren și pe folosirea pășunilor comunale sau aflate în proprietatea statului. Acești mici proprietari agricoli dispun de resurse foarte limitate, cu un potențial de creștere modest. În numeroase cazuri, micii proprietari agricoli asigură practic toată producția națională de produse agricole. Produsele derivate din micile proprietăți sunt adesea destinate în principal subzistenței sau semisubzistenței. Comercializarea unui eventual surplus este și mai dificilă din cauza legăturilor limitate cu piețele organizate și a unei infrastructuri rurale degradate și deteriorate. Principalele probleme (în special în Caucazul de Sud) sunt lipsa de cooperare, de formare și educație în acest sector, precum și lipsa unui sistem de impozitare adecvat.

⁽⁴⁾ JO C 12, 15.1.2015, p. 48, JO C 161, 6.6.2013, p. 40, JO C 299, 4.10.2012, p. 34, JO C 248, 25.8.2011, p. 37, JO C 277, 17.11.2009, p. 30.

3.4. Dinamica de pe piețele agricole și volatilitatea prețurilor la alimente au demonstrat necesitatea ca țările Parteneriatului estic să dezvolte politici în domeniul agricol și al dezvoltării rurale, inclusiv măsuri pentru micii agricultori. Obiectivul este, pe de o parte, de a moderniza agricultura și de a crește în mod durabil producția și, pe de altă parte, de a dezvolta zonele rurale, infrastructura și de a spori oportunitățile de a obține venituri care să ducă la o mai bună calitate a vieții și a perspectivelor pentru familii.

3.5. În majoritatea țărilor sunt în curs de desfășurare programe privind dezvoltarea regională, inclusiv programe-pilot care vizează eventualele posibilități de ocupare a forței de muncă și de venituri oferite de activități alternative în zonele rurale. Acestea sunt menite să stimuleze dezvoltarea și diversificarea economică a zonelor rurale și să reducă disparitățile regionale ⁽⁵⁾.

3.6. Populațiile rurale în toate țările Parteneriatului estic au fost mult timp considerate imuabile și adesea ignorate în procesul de elaborare a politicilor și de programare. Una dintre consecințele acestui vid de politică a fost depopularea treptată a zonelor rurale, întrucât populația activă din punct de vedere economic migrează către orașe sau în străinătate. Aceste tendințe demografice negative, combinate cu nevoia de populație activă dinamică pentru a sprijini industria agricolă, necesită ca răspuns îmbunătățirea calității infrastructurii și a sistemului de sănătate, precum și un angajament politic și instituțional mai solid.

3.7. Sectorul agricol din Caucazul de Sud nu-și utilizează pe deplin potențialul, având în prezent un nivel scăzut de productivitate și competitivitate. Degradarea capitalului natural (sol, apă, păduri etc.), terenurile muntoase, scăderea producției vegetale și animale, daunele aduse biodiversității și volatilitatea echilibrului ecologic se numără printre problemele care împiedică dezvoltarea sectorului agricol. Sărăcia rurală, lipsa de oportunități de angajare și nivelul scăzut al standardelor de viață în mediul rural se numără printre factorii care contribuie la vulnerabilitatea zonelor rurale din Caucazul de Sud.

3.8. În țările Parteneriatului estic există încă lacune în ceea ce privește standardele, normele, legislația și informațiile comparative. Există o nevoie de standarde comune care să respecte standardele internaționale și ale UE, inclusiv măsurile de punere în executare – mecanisme de control și supraveghere pentru reglementările existente. Faptul că sistemul pentru siguranța alimentară și sănătate animală este subdezvoltat, în special în țările din Caucazul de Sud, impune eforturi și lucrări în domeniul conformității cu standardele sanitare și fitosanitare, în special standardele sanitar-veterinare pentru animale și produse de origine animală.

3.9. CESE consideră că trebuie făcute eforturi pentru a se garanta că dezvoltarea unui sector agricol mai productiv și orientat spre export generează beneficii pentru consumatori, agricultori și zonele rurale în general, care adesea sunt zonele cele mai sărace în fiecare țară. În acest scop, UE a lansat în ultimii ani un pachet extins de programe, în colaborare cu partenerii săi estici. Aceste programe sunt diverse: de la furnizarea de asistență tehnică specifică până la programe sectoriale foarte mari, programe de sprijinire a reformelor aprofundate în domenii precum agricultura, dezvoltarea rurală și siguranța alimentară. În orice caz, CESE este în favoarea monitorizării stricte a eficacității reformelor agricole în țările Parteneriatului estic.

3.10. CESE încurajează Comisia Europeană și Parlamentul European să se angajeze într-un dialog politic reînnoit și aprofundat privind planificarea strategică și reformele în domeniile agriculturii, silviculturii și dezvoltării durabile la nivel de țară, respectând normele în vigoare și sporind competitivitatea structurilor agricole și transparența piețelor agricole interne.

3.11. În scopul sprijinirii procesului de dezvoltare agricolă în țările Parteneriatului estic, CESE consideră prioritară crearea de organizații agricole locale și consolidarea acestora prin proiecte de dezvoltare menite să îmbunătățească capacitatea de reprezentare a agricultorilor și de participare la procesul decizional.

⁽⁵⁾ În 2014, Georgia și-a lansat al doilea program de dezvoltare regională cu scopul de a sprijini în continuare îmbunătățirea dezvoltării socioeconomice a celor nouă regiuni și a condițiilor de trai ale populației. Punerea în aplicare a programului de sprijin pentru dezvoltare regională din Armenia a continuat în 2014. Moldova beneficiază de un nou proiect care vizează îmbunătățirea amenajării teritoriului la nivel regional și rezerve de proiecte pentru regiunile de dezvoltare din Nord, Centru și Sud. În Azerbaidjan a fost lansat un nou program de dezvoltare regională.

3.12. Antreprenoriatul ar trebui să fie o prioritate a activității UE în țările Parteneriatului estic; nu trebuie să uităm că promovarea spiritului antreprenorial în zonele rurale este foarte importantă, ea putând fi realizată prin asigurarea unui mediu de afaceri adecvat: accesul la capital de pornire, împrumuturi bancare și stimulente fiscale adecvate.

3.13. CESE consideră că este esențial să se evidențieze și să se consolideze rolul femeilor și tinerilor în agricultură și în societatea rurală prin intermediul unui grad mai mare de incluziune în domeniul formării profesionale și măsuri speciale în cadrul planurilor de dezvoltare rurală.

3.14. CESE speră că Grupul de experți privind mediul și schimbările climatice va implementa cu succes următoarele trei proiecte care fac parte din Platforma 2 – „Integrare economică și convergența cu politicile UE”: sistem partajat de informații referitoare la mediu (SPIM)⁽⁶⁾, proiectul GREEN⁽⁷⁾ și Pachetul „Clima Est”⁽⁸⁾.

3.15. CESE solicită Comisiei Europene și Parlamentului European să își continue eforturile de îmbunătățire a guvernanței în materie de mediu, a culegerii de date și a sistemelor de gestionare în regiunea Parteneriatului estic, să sprijine țările Parteneriatului estic în ceea ce privește atenuarea efectelor schimbărilor climatice și adaptarea la acestea, să se concentreze pe măsuri politice ecologice și să demonstreze modele de consum și de producție durabile.

3.16. CESE recunoaște importanța Programului de dezvoltare durabilă „Ecologizarea economiilor în vecinătatea estică” pus în aplicare de OCDE în cooperare cu UNECE, UNEP și UNIDO pentru a ajuta țările Parteneriatului estic în tranziția lor către economia ecologică.

4. Observații specifice fiecărei țări

4.1. Armenia

4.1.1. Agricultură este un sector economic important în Armenia; aproximativ o treime din populație trăiește în zone rurale muntoase și slab populate, în care agricultura cu consum redus, de subzistență și de semisubzistență, este o sursă de trai importantă. Aproape toate produsele agricole brute (aproximativ 97 %) sunt produse de către mici ferme.

4.1.2. De asemenea, Armenia a implementat unul dintre programele de reformă agrară cele mai cuprinzătoare; până la jumătatea anului 1994, cea mai mare parte a terenurilor agricole a fost privatizată. Prin urmare, terenurile au fost împărțite în peste 1,2 milioane de parcele.

4.1.3. Armenia are resurse funciare limitate, terenurile arabile constituind numai 16,8 % din suprafața totală a țării. Solurile fertile de natură vulcanică permit cultivarea grâului și a orzului, precum și pășunatul pentru animale. Culturile irigate includ caise, piersici, prune, mere, cireșe, nuci, gutui, smochine, rodii și alte fructe, precum și struguri, ingredientul de bază pentru renumitul rachiu armean.

4.1.4. Negocierile privind un nou acord de asociere, inclusiv o zonă de liber schimb aprofundată și cuprinzătoare, au fost încheiate în iulie 2013. Cu toate acestea, având în vedere că Armenia a aderat la Uniunea vamală cu Rusia în septembrie 2013, acordul de asociere nu a fost semnat, fiind incompatibil cu calitatea de membru al uniunii vamale menționate. Uniunea Europeană va continua cooperarea cu Armenia în toate domeniile compatibile cu această opțiune.

4.2. Azerbaidjan

4.2.1. Întrucât economia Azerbaidjanului se bazează pe petrol și gaze, ca principal sector, agricultura este o componentă esențială a economiei țării în afara sectorului petrolier. Aproape jumătate din azeri trăiesc în zone rurale, iar mijloacele lor de existență depind de agricultură.

⁽⁶⁾ Primul proiect urmărește să promoveze protecția mediului în regiunea Parteneriatului estic prin extinderea principiilor SPIM în această regiune.

⁽⁷⁾ Obiectivul general al proiectului GREEN este să sprijine eforturile țărilor partenere să treacă la o economie mai ecologică prin decuplarea creșterii economice de degradarea mediului și epuizarea resurselor.

⁽⁸⁾ Pachetul „Clima Est” sprijină atenuarea efectelor schimbărilor climatice și adaptarea la acestea în vecinătatea estică, iar scopul său este alinierea treptată la acquis-ul UE în domeniul mediului și al schimbărilor climatice.

4.2.2. Exploatațiile mixte sunt cel mai des întâlnite, cu modele de cultivare similare. Principalele culturi din agricultura Azerbaidjanului sunt culturile comerciale, strugurii, bumbacul, tutunul, citricele și legumele. Șeptelul, produsele lactate, vinul și băuturile spirtoase sunt, de asemenea, produse agricole importante.

4.2.3. În 2010, UE și Azerbaidjan au demarat negocierile cu privire la un acord de asociere (exceptând DCFTA din cauza cererii de aderare la OMC, care este încă în așteptarea unui răspuns). Guvernul din Azerbaidjan și-a depus oficial candidatura la secretariatul OMC pentru a deveni membru al OMC în 1997, iar discuțiile sunt încă în curs de desfășurare.

4.3. **Belarus**

4.3.1. Sectorul agricol din Belarus ocupă aproximativ o zecime din forța de muncă și este dominat de mari ferme colective și de stat. În mare parte a țării, agricultura este mixtă, cuprinzând culturi și creșterea animalelor. Printre culturile importante se numără cartofii, sfecla de zahăr, orzul, grâul, secara și porumbul; o mare parte a cerealelor se utilizează ca hrană pentru animale. Bovinele, păsările de curte și porcii sunt principalele animale crescute. Aproape două cincimi din suprafața Belarusului este acoperită de păduri, care sunt exploatate pentru producția de lemn și produse din hârtie.

4.3.2. Ratificarea Acordului de parteneriat și cooperare UE-Belarus (negociat în 1995) a fost înghețată în 1997, ca răspuns la situația politică din țară.

4.3.3. Belarus și-a depus cererea de aderare la OMC în 1993. Procesul de aderare este în curs de desfășurare.

4.4. **Georgia**

4.4.1. Agricultura din Georgia este esențială pentru populația țării, întrucât asigură o plasă de siguranță importantă în zonele rurale, în care trăiește aproape jumătate din populația Georgiei. Terenurile rurale sunt extrem de fragmentate: 95 % din agricultori sunt „mici fermieri”, de obicei cu aproximativ 1,2 hectare și două vaci pe familie. Această fragmentare a fost intensificată prin procesul de privatizare a terenurilor din anii '90, care a dus la crearea unei noi categorii de aproximativ o jumătate de milion de „agricultori” considerați agricultori independenți.

4.4.2. Laptele și carnea sunt produsele agricole cele mai valoroase. Crescătorii își hrănesc animalele cu foarte puține furaje de înaltă calitate, bazându-se pe pășunatul liber sau foarte ieftin și pe fân în perioada de iarnă. Acest lucru nu numai că duce la o producție scăzută de lapte, dar îngreunează foarte mult și producția competitivă de carne. Producția de vin este, de asemenea, o parte foarte importantă a sectorului agricol. Cea mai mare parte a activității agricole este concentrată în câmpiile fertile din văile râurilor, principalele produse fiind fructele citrice, strugurii și fructele cu coajă lemnoasă.

4.4.3. Relațiile dintre UE și Georgia au fost călăuzite de Acordul de parteneriat și cooperare (APC), înlocuit de Acordul de asociere (AA) UE-Georgia, semnat la 27 iunie 2014 și pus în aplicare cu titlu provizoriu de la 1 septembrie 2014, care include o zonă de liber schimb aprofundată și cuprinzătoare. În ceea ce privește comerțul cu produse agricole, s-au făcut concesii ambițioase în cadrul zonei de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare. Importul de produse agricole din UE în Georgia este complet liberalizat.

4.5. **Moldova**

4.5.1. Agricultura este extrem de importantă pentru Moldova. Terenurile agricole reprezintă aproximativ 75 % din suprafața totală a terenurilor, iar cea mai mare parte a lor este utilizată pentru culturi temporare. Aproximativ o zecime din terenurile agricole sunt utilizate pentru culturi permanente. Societatea moldovenească este predominant rurală. Sectorul agricol ocupă 26,4 % din forța de muncă și generează 14,6 % din PIB-ul țării.

4.5.2. Ca urmare a reformei agrare, structura terenurilor agricole s-a schimbat. După privatizarea din anii '90, o mare parte din terenuri au rămas mici parcele individuale. În urma procesului de privatizare, proprietarii de terenuri dețin în medie 1,4 ha, subdivizate în parcele separate în funcție de tipul solului (arabil, pentru livezi sau podgorii); există aproximativ 1 milion de deținători ai titlului de proprietar. Din totalul suprafeței agricole, 0,66 milioane ha sunt proprietate publică (26,2 %), iar 1,84 milioane ha sunt proprietate privată și/sau în utilizare privată (73,8 %).

4.5.3. În ceea ce privește valoarea producției agricole, producția vegetală contribuie cu peste două treimi din valoarea totală, în timp ce producția animală și serviciile cu aproximativ 30 % și, respectiv, 2,4 %. Strugurii și laptele sunt produsele agricole cele mai valoroase.

4.5.4. Din 1998, relațiile dintre UE și Moldova au fost călăuzite de Acordul de parteneriat și cooperare, înlocuit în prezent de Acordul de asociere UE-Moldova, semnat la 27 iunie 2014, care include un acord de liber schimb aprofundat și cuprinzător (DCFTA) în vigoare cu titlu provizoriu de la 1 septembrie 2014.

4.6. Ucraina

4.6.1. Producția agricolă a Ucrainei este foarte mare, ceea ce se datorează parțial solurilor bogate și unui climat propice. Producția de cereale și cartofi este una dintre cele mai ridicate din Europa; Ucraina este unul dintre cei mai mari producători de sfeclă de zahăr și ulei de floarea soarelui din lume. Sectorul zootehnic din Ucraina este mai puțin dezvoltat decât sectorul culturilor, dar producția sa totală este totuși mult mai mare decât în majoritatea țărilor europene.

4.6.2. Un nou acord de asociere, ce include un acord de liber schimb aprofundat și cuprinzător, a fost negociat în perioada 2007-2011 și parafat în 2012. Părțile politice din Acordul de asociere au fost semnate în cele din urmă la 21 martie 2014, în timp ce celelalte părți ale acordului, inclusiv acordul de liber schimb aprofundat și cuprinzător, au fost semnate la 27 iunie 2014. Începând cu 23 aprilie 2014, UE a acordat în mod unilateral un regim de preferințe comerciale autonome pentru a sprijini Ucraina în situația actuală.

4.6.3. În iulie 2014 a fost lansat proiectul finanțat de UE „Îmbunătățirea sistemului de control al siguranței alimentare în Ucraina”, cu scopul de a îmbunătăți calitatea sanitară a produselor alimentare din Ucraina și de a spori încrederea consumatorilor ucraineni în producția națională. UE asistă, de asemenea, Serviciul veterinar și fitosanitar de stat al Ucrainei în îmbunătățirea sistemului de asigurare a siguranței alimentare „de la fermă la consumator”. Cu un buget de aproape 3,8 milioane EUR pentru 33 de luni, proiectul „Îmbunătățirea sistemului de control al siguranței alimentare în Ucraina” face parte din domeniul prioritar „Siguranța alimentară și securitatea alimentară”.

5. Rolul ENPARD

5.1. Programul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală pentru țările din vecinătatea Uniunii Europene (ENPARD) a fost creat pe baza a două comunicări comune ale Comisiei Europene și ale Serviciului European de Acțiune Externă, din martie și mai 2011, ca parte a angajamentului UE pentru o creștere favorabilă incluziunii și stabilitate în vecinătatea sa; programul recunoaște importanța potențială a agriculturii din punctul de vedere al securității alimentare, al producției sustenabile și al ocupării forței de muncă în mediul rural.

5.2. UE propune un dialog privind ENPARD tuturor țărilor partenere și este pregătită să-i sprijine în procesul de implementare a politicilor din cadrul ENPARD și a reformelor conexe pe toți cei care se angajează ca agricultura și dezvoltarea rurală să devină un sector-cheie în cadrul cooperării lor cu UE. Acest sprijin include asistență în pregătirea strategiilor în domeniul agriculturii și al dezvoltării rurale pe termen lung, împreună cu toate părțile interesate relevante, precum și în crearea capacităților instituționale necesare la nivel național și local.

5.3. Acest program a înregistrat deja rezultate în Georgia, ca, de exemplu, legea privind cooperativele agricole, rețeaua celor 54 de „centre de informare și consultare privind strategia agricolă” etc. La 11 martie 2014, Uniunea Europeană a aprobat patru granturi în valoare totală de 15 milioane EUR pentru a-i sprijini pe micii fermieri în cadrul inițiativei ENPARD în Georgia. Proiectele vor contribui cu asistență tehnică la crearea a peste 160 de cooperative și vor viza toate regiunile din Georgia. Obiectivul acestor cooperative este de a permite micilor fermieri să se organizeze în mod colectiv și să obțină economii de scară, să-și mărească eficiența și să-și îmbunătățească legăturile cu piețele. Valoarea totală a ENPARD în Georgia se ridică la 52 de milioane EUR pentru o perioadă de cinci ani (martie 2013-martie 2018).

5.4. Asistența UE pentru Armenia se ridică la 157 de milioane EUR pentru perioada 2011-2013 (față de 98,4 milioane EUR pentru perioada 2007-2010). În decembrie 2013, UE a adoptat o nouă finanțare de 41 de milioane EUR pentru sprijinirea societății civile, dezvoltării regionale și agriculturii în Armenia în cadrul politicii europene de vecinătate. Din această sumă totală, 25 de milioane EUR au fost alocate pentru punerea în aplicare a inițiativei ENPARD în Armenia. Această finanțare va fi utilizată în special pentru a îmbunătăți performanțele instituțiilor care funcționează în domeniul agriculturii, pentru a sprijini dezvoltarea unor asociații de agricultori, pentru a dezvolta statisticile în domeniul agriculturii și pentru a îmbunătăți accesul la alimente la prețuri accesibile pentru cetățenii armeni. De asemenea, ea are în vedere îmbunătățirea condițiilor în zonele rurale prin crearea de locuri de muncă, dezvoltarea parteneriatelor public-privat și formarea forței de muncă.

5.5. În ceea ce privește Moldova, programul „Stimularea economiei în zonele rurale”, care este în curs de desfășurare din 2010, s-a dovedit a fi un instrument util pentru crearea de locuri de muncă în provinciile Moldovei. Agricultură și dezvoltarea rurală au fost identificate ca fiind un sector prioritar al cooperării pentru dezvoltare Moldova-UE în perioada 2014-2017, punând la dispoziție un total de circa 100-120 de milioane EUR pentru asistență în acest sector. În acest context, în vara anului 2014 a fost adoptat un program ENPARD cuprinzător pentru Moldova, în valoare de 64 de milioane EUR, care a început să fie pus în aplicare la începutul anului 2015. Pe baza sprijinului bugetar și a asistenței tehnice, programul va susține o strategie cuprinzătoare pe termen lung privind dezvoltarea sectorului, elaborată de guvern. Acest ajutor financiar contribuie la creșterea competitivității sectorului agricol și va permite aprofundarea discuției privind elaborarea unor noi politici.

6. Rolul CESE

6.1. CESE, conștient de rolul fundamental al societății civile în țările Parteneriatului estic, este pregătit să joace un rol activ și să-și împărtășească expertiza în vederea creării unui sector agricol mai eficient, în special prin:

- contribuția la cartografierea organizațiilor societății civile în domeniul agriculturii și al dezvoltării durabile și îmbunătățirea situației prin intermediul unui dialog deschis și amplu cu o gamă largă de părți interesate;
- punerea la dispoziție a expertizei, inclusiv a experienței dobândite de la noile state membre care au aderat la UE, în ceea ce privește definirea criteriilor și proceselor specifice pentru înființarea de organizații ale societății civile cu adevărat reprezentative în sectorul agricol și de mediu și includerea acestora în procesul de elaborare a politicilor în țările Parteneriatului estic;
- schimbul de bune practici în domenii precum agricultura, rețelele de dezvoltare rurală, dezvoltarea durabilă, antreprenoriatul și responsabilitatea socială a întreprinderilor;
- implicarea mai activă în activitatea Platformei 2 a Parteneriatului estic „Integrare economică și convergența cu politicile UE”, în special în cadrul Grupului de experți pentru agricultură și dezvoltare rurală, precum și în cadrul Grupului de experți pentru mediu și schimbări climatice, în ceea ce privește promovarea tehnologiilor ecologice, a inovării ecologice și a biodiversității.

Bruxelles, 16 septembrie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

ANEXA I⁽¹⁾**Asistența UE în țările Parteneriatului estic (2014-2020)**

Țara	Alocare 2014-2017 (milioane EUR)	Sector prioritar	Repartizare orientativă (%)
Armenia	140-170	Dezvoltarea sectorului privat	35
		Reforma în administrația publică	25
		Reforma sectorului justiției	20
Azerbaidjan	77-94	Dezvoltarea regională și rurală	40
		Reforma sectorului justiției	20
		Dezvoltarea educației și a competențelor profesionale	20
Belarus	71- 89	Incluziunea socială	30
		Mediul	25
		Dezvoltarea economică locală/regională	25
Georgia	335-410	Reforma în administrația publică	25
		Agricultura și dezvoltarea rurală	30
		Reforma sectorului justiției	25
Moldova	335-410	Reforma în administrația publică	30
		Agricultura și dezvoltarea rurală	30
		Reforma poliției și gestionarea frontierelor	20
	Alocare 2014		
Ucraina	355	Măsură specială: contract de sprijin în vederea consolidării statului	

⁽¹⁾ Informații de pe site-ul internet al Serviciului European de Acțiune Externă: http://eeas.europa.eu/enp/documents/financing-the-enp/index_en.htm

ANEXA II

https://www.zm.gov.lv/public/ck/files/Joint_statement_16_04_2015.pdf
